

В обох законопроектах міститься норма, яка безумовно впливає на правовий статус служби безпеки: «Службі безпеки забороняється виконувати завдання в інтересах третіх осіб на договірних основах». Таким чином визначається не лише підконтрольність служби безпеки, а й можливі сфери її діяльності. Ми стоїмо на позиції, що вказана норма обов'язково має міститись у законі, який сподіваємось у найближчому часі все-таки набуде юридичної сили.

Цікавою нормою законопроекту 2003 року є те, що співробітникам служби безпеки забороняється видавати себе за представників правоохоронних органів, здійснювати оперативно-розшукову, розвідувальну контррозвідувальну діяльність, отримувати інформацію без особистої згоди громадян. Вказана норма є не зовсім логічною, оскільки практика діяльності відповідних служб у іноземних країнах чітко спрямовується на розвідувальні та контррозвідувальні заходи. Навіть у багатьох службах безпеки існують підрозділи із аналогічними назвами. Внесення вказаної норми у поданій редакції, на нашу думку, перекреслить усі можливості та і мету діяльності служби. Доречнішим було б визнання незаконною діяльність служби із промислового шпигунства, елементи якого вже визнані кримінально-караними діями згідно із нормами чинного кримінального законодавства України.

Отже, виходячи із вищевказаного, можна констатувати гостру необхідність у прийнятті окремого законодавчого акту, який би врегулював основні засади, принципи діяльності та правовий статус служб безпеки підприємств. Виключно після цього можна буде говорити про можливість забезпечення безпеки підприємств і реального впливу на попередження і виявлення економічної злочинності при здійсненні господарювання.

УДК 343.9.018

Ніпіаліді О. Ю.

к.е.н., доцент, доцент кафедри економічної безпеки та фінансових розслідувань

Тернопільський національний економічний університет

АНАЛІЗ СТАНУ ЕКОНОМІЧНИХ ЗЛОЧИНІВ ЯК ПРЕДМЕТУ ФІНАНСОВИХ РОЗСЛІДУВАНЬ У ПРАВООХОРОННІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

На сьогоднішній день в Україні панує олігархічна модель економічних відносин, яка супроводжується такими криміногенними явищами, як тінізація та монополізація економіки, поглиблення економічної нерівності, погіршення показників зайнятості та бідність переважної частини населення. За різними оцінками обсяг тіньової економіки в Україні становить від 30% до 45% величини ВВП, рівень збіднення населення тільки у 2016 році зріс майже на 20%, а згідно із статистичними даними ООН за межею бідності в Україні перебувають 78% населення. Все це призводить до збільшення криміногенного потенціалу держави і зростання масштабів злочинності загалом, і у сфері економіки зокрема.

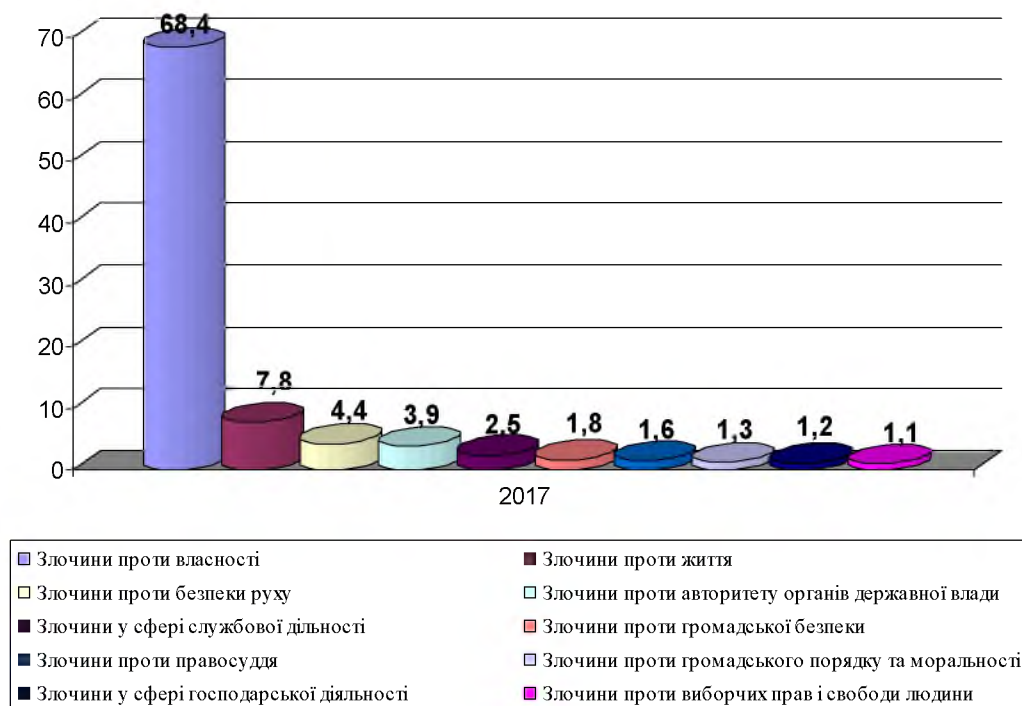
На відміну від корисливої злочинності загально-кримінального профілю, економічна злочинність визначається як ядерний вид злочинності,

оскільки їй властива мінливість, де спостерігається залежність форми економічної злочинності від суспільної формації держави. Як справедливо стверджує А.М.Бойко, «саме соціально-економічна природа економічної злочинності обумовлює її генетично-каузальну залежність від розвитку економічної системи» [1, 72].

Слід відмітити, що українські кримінологи досить активно та плідно досліджують економічну злочинність та її прояви. Вагомий внесок у розвиток теорії та практики превентивного впливу на економічну злочинність та дотичні феномени зробили А.М. Бойко, Н.О. Гуторова, В.М. Дрьомін, О.Г. Кальман, В.М. Попович, Є.Л. Стрельцов та інші.

Для того, щоб встановити динаміку трансформаційних перетворень протиправних дій у сфері економіки, необхідно провести дослідження стану економічної злочинності з метою виявлення результативності й ефективності роботи правоохоронних органів, які ведуть боротьбу з економічною злочинністю.

На рис.1 представлено найбільш поширені та найменш результативні й ефективні злочини під час фінансових розслідувань правоохоронними органами у 2017 році.

Рис. 1. Динаміка загальних кримінальних правопорушень за 2017 рік [3]

Перше місце займають злочини проти власності, і саме ця категорія кримінальних правопорушень очолює топ-список злочинних діянь, вчинених на території України, оскільки їхня кількість постійно зростає, займаючи вже майже 70% від усіх видів злочинів. Суттєве зростання злочинів даної категорії зайвий раз вказує на складну соціально-економічну ситуацію в країні.

Як свідчать офіційні статистичні дані, кількість викритих злочинів у сфері господарської діяльності продовжує бути незначною у порівнянні з усіма облікованими правопорушеннями: якщо за 3 останніх роки, їх частка складала лише 1,6%, то у 2016-2017 рр. взагалі впала до позначки 1,2%. Так,

правоохоронними органами у 2017 році було зафіксовано 6297 правопорушень, у 2016 році було 6 940 вказаних правопорушень, в той час як у 2015 році їх кількість складала – 7 628, у 2014 році – 8 418, а у 2013 році – 11 104 (тобто зменшилось у 2 рази відповідно до 2016 року) [4].

Зменшення кількості облікованих економічних злочинів хоч і вказує на позитивну динаміку, але не може вважатися достатньо позитивним свідченням покращення ситуації у цій сфері.

З 2016 року у вільному доступі з'явилась статистична інформація Генеральної прокуратури України про кримінальні правопорушення, вчинені на підприємствах, установах, організаціях за видами економічної діяльності по ст. 199–235 ККУ (табл.1).

Таблиця 1

Аналіз злочинів у сфері господарської діяльності [4]

Види економічних злочинів з них	РОКИ				
	2013	2014	2015	2016	2017
Виготовлення, зберігання, придбання, перевезення, пересилання, ввезення в Україну з метою використання при продажу товарів, збуту або збут підроблених грошей, <i>ст.199 ККУ</i>	1233	709	860	1316	1022
Зайняття гральним бізнесом, <i>ст.203-2 ККУ</i>	1248	1084	735	964	469
Фіктивне підприємництво, <i>ст.205 ККУ</i>	891	858	885	681	784
Легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, <i>ст.209 ККУ</i>	291	296	221	159	243
Нецільове використання бюджетних коштів, <i>ст.210 ККУ</i>	48	34	24	15	21
Ухилення від сплати податків та зборів, <i>ст.212 ККУ</i>	3069	1899	1748	1203	1099
Шахрайство з фінансовими ресурсами, <i>ст.222 ККУ</i>	327	345	129	62	58
Незаконна приватизації державного комунального майна, <i>ст.233 ККУ</i>	26	45	28	8	17
Усього кримінальних правопорушень	11104	8418	7628	6940	6297

Зокрема, дані офіційної статистики щодо кількості зареєстрованих кримінальних проваджень за певними статтями ККУ свідчать таке. Так, у ході досудового розслідування правоохоронними службами виявлено у 2017 році лише 21 факт нецільового використання бюджетних коштів, в той час коли мільярдні суми розкрадаються на тендерах, коли відбувається розкрадання бюджетних коштів виділених на оборону, 58 випадків шахрайства з фінансовими ресурсами і це тоді, коли останнім часом припиняють діяльність сотні комерційних банків і в тому числі штучно доведених до банкрутства, зафіксовано лише 17 випадків незаконної приватизації державного комунального майна (у 2016 взагалі – 8) це при тому, що корупція зараз процвітає майже в усіх державних інституціях, зменшилась кількість облікованих правопорушень у 2017 році по найбільш «популярній» статті 212 ККУ «Ухилення від сплати податків» [2].

Таким чином, з вищевикладеної інформації можна зробити наступні висновки:

– результати кримінологічних досліджень за останні роки дають усі підстави констатувати, що держава на сьогодні не забезпечує відповідного рівня управління у сфері протидії загальній злочинності і фактично втратила контроль над усією кримінальною ситуацією в країні;

– виникла негайна потреба у розробці дієвої системи навчання та особливо підвищення кваліфікації слідчих, прокурорів-процесуальних керівників та оперативних працівників, які ведуть боротьбу з економічною злочинністю;

– в умовах суперечливості та неповноти офіційної статистичної інформації про економічні злочини очевиднішою стає необхідність розробки нових кримінологічних методик моніторингу та прогнозування криміногенної ситуації у сфері економіки України як на основі поєднання кількісного та якісного аналізу даних, так і за рахунок підкріплення його даними з альтернативних джерел віктимологічних оглядів, оцінки наслідків економічних злочинів тощо.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бойко А.М. Особливості детермінації економічної злочинності в умовах переходу до ринкової економіки / А.М. Бойко // Вісник Національної академії прокуратури України. – 2009. – №1. – С. 68–74.

2. Баганець О. Криміногенна ситуація в Україні / О. Баганець // Юридичний вісник України. – 2017. – 3 ч.

3. Гаврилечко Ю. Українські реформи сприяють зростанню злочинності? / Ю. Гаврилечко. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zbroya.info/uk/blog/13568_ukrayinski-reformi-spriiajut-zrostanniu-zlochii

4. Звіт про кримінальні правопорушення, вчинені на підприємствах, установах, органі заціях за видами економічної діяльності за січень-грудень 2017 року. Генеральна прокуратура України: офіц. веб-сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.gp.gov.ua/ua/stst2011.html>

УДК 343.3/7

Олійничук О. І.

к.е.н., доцент, доцент кафедри економічної безпеки та фінансових розслідувань

Тернопільський національний економічний університет

ЛЕГАЛІЗАЦІЯ КОШТІВ, ОДЕРЖАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ, ЯК ЗАГРОЗА ФІНАНСОВІЙ БЕЗПЕЦІ ДЕРЖАВИ

Проблему належної підтримки фінансової безпеки держави можна визнати найактуальнішою, оскільки зачіпає всі галузі національного господарства, приватних підприємців, усі прошарки населення, суспільство та державу загалом. Серед чинників, які руйнують сучасну фінансову систему України та її економіку, слід визнати легалізацію (відмивання) коштів, отриманих злочинним шляхом [1, 82].